

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра журналістики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕДІАБЕЗПЕКА

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Журналістика

Спеціальність 061 Журналістика

Галузь знань 06 Журналістика

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Медіабезпека
Викладач (і)	Дебенко Ігор Богданович
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	ihor.debenko@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Вт.15:00-16:00

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Медіабезпека» спрямована на формування у студентів спеціальності «Журналістика» системного розуміння принципів захисту медіапростору, протидії дезінформації, пропаганді та інформаційним загрозам у сучасних умовах. Курс охоплює правові, етичні та організаційні засади медіабезпеки, стандарти безпечної журналістської діяльності, роботу з чутливою інформацією та цифрові інструменти захисту даних.

Предметом навчальної дисципліни є закономірності, принципи та методи забезпечення медіабезпеки, захисту інформаційного простору та протидії дезінформації, пропаганді і цифровим загрозам у професійній діяльності журналіста.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування у студентів спеціальності «Журналістика» системних знань і практичних навичок у сфері медіабезпеки, здатності ідентифікувати та протидіяти дезінформації, пропаганді та інформаційним загрозам, забезпечувати безпечну роботу з медіа-контентом і чутливою інформацією, а також застосовувати правові та етичні стандарти журналістської діяльності в умовах сучасного інформаційного середовища.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є:

1. Вивчення теоретичних засад, правових і етичних норм медіабезпеки, а також принципів захисту інформаційного простору.
2. Формування навичок виявлення, аналізу та протидії дезінформації, пропаганді, фейковим новинам та цифровим загрозам.
3. Засвоєння методів безпечного збору, перевірки, обробки та поширення інформації у професійній журналістській діяльності.
4. Розвиток умінь оцінювати вплив медіа на громадську свідомість та інформаційне середовище.
5. Підготовка студентів до професійної роботи в умовах інформаційних викликів із дотриманням етичних стандартів і норм медіабезпеки.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Компетентності

1. Здатність здійснювати журналістську діяльність із дотриманням стандартів медіабезпеки, етичних норм і правових вимог, безпечно працювати з чутливою інформацією та цифровими платформами.
2. Уміння ідентифікувати, аналізувати та протидіяти дезінформації, пропаганді та цифровим загрозам; оцінювати вплив медіа на суспільну свідомість і інформаційне середовище.
3. Знання нормативно-правових актів щодо захисту медіапростору, персональних даних та інформаційної безпеки, а також прав і обов'язків журналіста.
4. Здатність безпечно використовувати цифрові технології для збору, перевірки та поширення інформації, ефективно комунікувати в медіа-середовищі та командній роботі.
5. Здатність оцінювати ризики поширення інформації, ухвалювати обґрунтовані професійні рішення в умовах інформаційних загроз та складного медіа-середовища.

Програмні результати навчання

1. Аналізувати сучасний медіапростір, визначати інформаційні загрози та їхні механізми поширення.
2. Виявляти, перевіряти та протидіяти дезінформації, фейковим новинам, пропаганді та цифровим маніпуляціям.
3. Застосовувати правові та етичні норми у роботі з інформацією, забезпечуючи безпеку журналістської діяльності.
4. Використовувати цифрові інструменти та технології для безпечного збору, перевірки та поширення інформації.
5. Оцінювати вплив медіа на громадську думку та інформаційне середовище, аналізувати наслідки інформаційних атак.
6. Працювати у команді та приймати обґрунтовані рішення щодо поширення інформації в умовах інформаційних ризиків.
7. Демонструвати відповідальність і професіоналізм у забезпеченні медіабезпеки та протидії інформаційним загрозам у сучасному медіасередовищі.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни (180 год.)	
Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18

самостійна робота	
-------------------	--

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
7	061 Журналістика	4	Нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	Лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Фактори ризику та безпека діяльності журналіста. Юридичні особливості роботи журналістів в небезпечних зонах. Фактори ризику та безпека діяльності журналіста. Медіабезпека: мета і завдання курсу. Міжнародне законодавство, що гарантує захист роботи журналістів. Захист роботи журналіста в українському законодавстві. Правові засади діяльності працівника медіа в Україні в умовах воєнного стану.	2	2	
Тема 2. Професійна діяльність журналіста в умовах надзвичайних ситуацій (катастроф). Види надзвичайних ситуацій та їх класифікація. Підготовка медіа до роботи з висвітлення катастроф. Специфіка спілкування з жертвами надзвичайних ситуацій при написанні власних матеріалів. Особливості подолання журналістом посттравматичного стресового розладу після роботи в надзвичайних умовах.	2	2	
Тема 3. Практичні дії та специфіка роботи журналіста при надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру. Загальні правила поведінки при виникненні надзвичайних ситуацій. Основні небезпеки	2	2	

та специфіка здійснення професійної діяльності журналіста в умовах катастроф природного характеру: під час пожежі, під час повені, затоплення населених пунктів, під час землетрусу, під час урагану, смерчу. Небезпечні наслідки та правила безпеки перебування і роботи журналіста на об'єктах, що зазнали руйнування внаслідок аварій. Особливості роботи та безпека перебування журналіста на території, що постраждала від екологічної катастрофи.			
Тема 4. Натовпи, демонстрації, масові заворушення й специфіка професійної діяльності репортера при їх висвітленні. Практичні поради журналістам, що висвітлюють масові заходи й їх особиста безпека. Тактика поведінки в натовпі та основні загрози для журналіста. Дії журналіста при застосуванні сльозогінного газу. Взаємодія працівника медіа з правоохоронцями під час масових заходів.	2	2	
Тема 5. Особливості роботи журналіста в «гарячих точках». Журналістська етика і бойові дії. Психологічні аспекти проведення інтерв'ю з постраждалими внаслідок конфлікту. Особиста безпека журналіста під час роботи в зоні бойових дій, збройних конфліктів та умовах надзвичайного стану. Особливості пересування в «гарячих точках». Аспекти комунікації журналіста з військовими. Акредитація у зоні бойових дій.	2	2	
Тема 6. Планування роботи в небезпечних умовах. Збір попередньої інформації про небезпечну зону, куди планується відрядження. Оформлення відрядження в редакції. Особливості планування відрядження в небезпечну зону: документи, що посвідчують особу; підготовка техніки до роботи в «гарячих точках»; формування особистого рюкзака для відрядження в «гарячу точку»; засоби індивідуального захисту: шолом, бронежилет; формування	2	4	

«сухого пайку». Профілактика здоров'я журналістом перед відрядженням у «гарячу точку». Комплектування аптечки. Підбір місця проживання та загальні правила безпеки для житла у відрядженні.			
Тема 7. Практичні дії і тактика поведінки журналіста в екстремальних ситуаціях. Специфіка, тактика дій та поведінка журналіста в умовах обстрілів й укриття. Міни, розтяжки, пастки й тактика дій журналіста. Практичні поради журналісту в умовах загрози застосування хімічної та біологічної зброї. Поведінка журналістів у полоні. Сексуальне насильство і домагання. Загальні принципи надання першої медичної допомоги в екстремальних ситуаціях.	2	2	
Тема 8. Цифрова безпека в роботі журналіста, який працює в небезпечних умовах. Практичні поради щодо підготовки технічних пристроїв в умовах роботи в екстремальних ситуаціях. Захист від шпигунських програм та зловмисників. Особисті облікові записи й їх захист журналістом. Небезпеки соцмереж й захист приватності. Безпека здійснення комунікації в умовах екстремальних ситуацій.	2	2	
ЗАГ.:	16	18	

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточне опитування, аналіз текстів та медіа-матеріалів, самостійна робота – 35 балів. Індивідуальні завдання – 35 балів Контрольна робота – 20 балів. Підсумкове тестування – 10 балів.
Вимоги до письмових робіт	Письмова робота у вигляді контрольної.
Семінарські заняття	Відвідування та активна участь студентів у роботі практичних занять є обов'язковою умовою успішного

	складання курсу. На практичних заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. Робота на практичному занятті оцінюється за 100-бальною шкалою в залежності від повноти відповіді студента. Індивідуальні завдання : 1. Факторами ризику у роботі медіа. Види надзвичайних ситуацій та їх класифікація. 2. Законодавче регулювання журналістської діяльності в умовах воєнного стану. 3. Практичні поради щодо захисту технічних пристроїв в умовах роботи в екстремальних ситуаціях. Захист від шпигунських програм та зловмисників, фішинг, особисті облікові дані й їх захист. 4. Особиста безпека журналіста під час роботи в зоні бойових дій, збройних конфліктів та умовах надзвичайного стану. 5. Етика та особливості спілкування з жертвами надзвичайних ситуацій при написанні власних матеріалів. 6. Практичні поради журналістам, що висвітлюють масові заходи й їх особиста безпека: правила поведінки в натовпі та взаємодія з працівниками правоохоронних органів. 7. Інформаційна війна Росії проти України». Аналіз найбільш яскравих пропагандистських наративів, механізмів вкидів та протидії 8. Здійснити аналіз та підготувати звіт із власним розбором одного фейку
Умови допуску до підсумкового контролю	Для отримання допуску до підсумкового контролю студенту необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.
Підсумковий контроль	Форма контролю (залік). Форма здачі (комбінована).

7. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність: Політика курсу базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності; на плюралізмі як важливій основі розвитку інтелектуальних здібностей студентів, розвитку їхнього критичного мислення. Будь-які форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Списування під час контрольних модульних робіт та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Відвідування занять :

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях.

Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.)».

Покликання: <http://surl.li/kedzc>

Для отримання допуску до підсумкового контролю студентів необхідно отримати мінімум 25 балів за семінарські заняття чи завдання самостійної роботи.

Неформальна освіта: Під час навчання студентам пропонується проходження додаткових курсів на платформах Prometheus, ВUМonline та Coursera за відповідних предметних спрямувань. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)»

Покликання : <http://surl.li/dzryl>

8. Рекомендована література

1. Інститут масової інформації. Медіабезпека та протидія дезінформації в умовах воєнного часу : метод. матеріали. – Київ, 2022. – 120 с.
2. Кодекс етики українського журналіста : ухвалений НСЖУ (зі змін. і допов.). – Київ, 2019. – 24 с.

3. Коваленко Т. В. Медіаправо для журналістів : навч. посіб. – Київ : Юрінком Інтер, 2020. – 248 с.
4. Міністерство оборони України. Інформаційна безпека України: стан та виклики : аналітичний звіт. – Київ, 2022. – 112 с.
5. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення. Методичні рекомендації щодо медіабезпеки в умовах воєнного стану. – Київ, 2023. – 64 с.
6. Рада Європи. Рекомендації щодо захисту журналістів і свободи медіа. – Страсбург, 2021. – 48 с.
7. Закон України «Про медіа» : від 13.12.2022 № 2849-IX (зі змін. і допов.).
8. Закон України «Про інформацію» : від 02.10.1992 № 2657-XII (зі змін. і допов.).
9. Закон України «Про доступ до публічної інформації» : від 13.01.2011 № 2939-VI (зі змін. і допов.).
10. Конституція України : від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (зі змін. і допов.).
11. Benkler Y., Faris R., Roberts H. Network Propaganda: Manipulation, Disinformation, and Radicalization in American Politics. – Oxford : Oxford University Press, 2018. – 512 p.
12. Bradshaw S., Howard P. N. The Global Disinformation Order: 2019 Global Inventory of Organised Social Media Manipulation. – Oxford : University of Oxford, 2019. – 96 p.
13. Bradshaw S., Howard P. N. Troops, Trolls and Troublemakers: A Global Inventory of Organized Social Media Manipulation. – Oxford : Oxford Internet Institute, 2019. – 104 p.
14. Freedman D. The Politics of Media Policy. – Cambridge : Polity Press, 2008. – 320 p.
15. Farkas J., Schou J., Neumayer C. Post-Truth, Fake News and Democracy. – New York : Routledge, 2018. – 208 p.
16. Gillmor D. Mediactive: How to Save Democracy with Digital Journalism. – Cambridge, MA : MIT Press, 2010. – 312 p.
17. Jack C. Lexicon of Lies: Terms for Problematic Information. – Data & Society, 2017. – 48 p.
18. Marwick A. Media Manipulation and Disinformation Online. – New York : Data & Society Research Institute, 2018. – 60 p.
19. Oates S. Introduction to Media and Politics in the Digital Age. – London : Routledge, 2019. – 256 p.
20. Posetti J., Matthews A. A Short Guide to Journalism, Fake News & Disinformation. – Paris : UNESCO Publishing, 2018. – 56 p.
21. Silverman C. (ed.). Verification Handbook: A Definitive Guide to Verifying Digital Content for Emergency Coverage. – Maastricht : European Journalism Centre, 2014. – 128 p.
22. Tandoc E. C., Lim Z. W., Ling R. Defining “Fake News”. – Digital Journalism, 2018. – 45 p.
23. Tandoc E. C., Maitra A., Lim D. Digital Journalism and Disinformation. – London : Routledge, 2020. – 212 p.

24. Ward S. J. A. Ethics and the Media: An Introduction. – Cambridge : Cambridge University Press, 2018. – 276 p.
25. Wardle C., Derakhshan H. Information Disorder: Toward an Interdisciplinary Framework for Research and Policy Making. – Strasbourg : Council of Europe, 2017. – 72 p.

Викладач Ігор Дебенко